Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 11ης Απριλίου 2013*

«Γεωργία — ΕΓΤΠΕ — Κανονισμός (ΕΚ) 1257/1999 — Στήριξη της αγροτικής αναπτύξεως — Στήριξη της πρόωρης συνταξιοδοτήσεως — Γεωργός αποχωρών σε ηλικία τουλάχιστον 55 ετών χωρίς να έχει συμπληρώσει τη συνήθη ηλικία συνταξιοδοτήσεως κατά τον χρόνο αποχωρήσεώς του — Έννοια του όρου "συνήθης ηλικία συνταξιοδότησης" — Εθνική ρύθμιση ορίζουσα διαφορετική ηλικία συνταξιοδοτήσεως βάσει του φύλου καθώς και, στην περίπτωση των γυναικών, βάσει του αριθμού των τέκνων που έχουν αναθρέψει — Γενικές αρχές της ίσης μεταχειρίσεως και της απαγορεύσεως των διακρίσεων»

Στην υπόθεση C-401/11,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Nejvyšší správní soud (Τσεχική Δημοκρατία) με απόφαση της 12ης Απριλίου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Ιουλίου 2011, στο πλαίσιο της δίκης

Blanka Soukupová

κατά

Ministerstvo zemědělství,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τη R. Silva de Lapuerta, προεδρεύουσα του τρίτου τμήματος, τους K. Lenaerts, Γ. Αρέστη (εισηγητή), J. Malenovský και D. Šváby, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen

γραμματέας: K. Sztranc-Sławiczek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 28ης Ιουνίου 2012,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Blanka Soukupová, εκπροσωπούμενη από τον J. Tomášek, advokát,

— η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Smolek,

— η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Szpunar,

* Γλώσσα διαδικασίας: η τσεχική.

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους M. van Beek και G. von Rintelen και τη Z. Malůšková,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 23ης Οκτωβρίου 2012,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 11 του κανονισμού (ΕΚ) 1257/1999 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1999, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) και για την τροποποίηση και κατάργηση ορισμένων κανονισμών (ΕΕ L 160, σ. 80, και διορθωτικό ΕΕ 2000, L 302, σ. 72), καθώς και των γενικών αρχών της Ένωσης περί ίσης μεταχειρίσεως και απαγορεύσεως των διακρίσεων.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της B. Soukupová, κατόχου γεωργικής εκμεταλλεύσεως, και του Ministerstvo zemědělství (Υπουργείου Γεωργίας), με αντικείμενο την απόρριψη αιτήσεως συμμετοχής της στο πρόγραμμα στηρίξεως για την πρόωρη παύση γεωργικής δραστηριότητας.

Το νομικό πλαίσιο

Η νομοθεσία της Ένωσης

3 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/003, σ. 160) ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται:

α) στα νομικά συστήματα που εξασφαλίζουν προστασία κατά των ακολούθων κινδύνων:

[…]

— γήρατος,

[…]

β) στις διατάξεις που αφορούν την κοινωνική πρόνοια, κατά το μέτρο που προορίζονται να συμπληρώσουν ή να υποκαταστήσουν τα συστήματα που αναφέρονται στ[ο στοιχείο] α΄.»

4 Το άρθρο 7 της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει την ευχέρεια που έχουν τα κράτη μέλη να αποκλείουν από το πεδίο εφαρμογής της:

α) τον καθορισμό της ηλικίας συνταξιοδοτήσεως για τη χορήγηση συντάξεων γήρατος και συντάξεων εν γένει και τις συνέπειες που είναι δυνατό να προκύψουν για άλλες παροχές·

β) τα πλεονεκτήματα που παρέχονται επί ασφαλίσεως γήρατος στα πρόσωπα που έχουν αναθρέψει τέκνα· την απόκτηση δικαιωμάτων επί παροχών μετά από περιόδους διακοπής της εργασίας, λόγω μορφώσεως των τέκνων·

[…]

2. Τα κράτη μέλη προβαίνουν περιοδικά στην εξέταση των θεμάτων που εξαιρούνται κατά την παράγραφο 1, προκειμένου να εξακριβώσουν αν δικαιολογείται, λαμβανομένης υπόψη της κοινωνικής εξελίξεως, η διατήρηση των εν λόγω εξαιρέσεων.»

5 Η αιτιολογική σκέψη 23 του κανονισμού 1257/1999 εκθέτει ότι πρέπει να ενθαρρυνθεί η πρόωρη συνταξιοδότηση των γεωργών με σκοπό τη βελτίωση της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

6 Κατά την αιτιολογική σκέψη 40 του κανονισμού αυτού πρέπει, μεταξύ άλλων, να στηρίζονται μέτρα για την εξάλειψη των ανισοτήτων και την προώθηση ίσων ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών.

7 Το άρθρο 2, ενδέκατη περίπτωση, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει ότι η στήριξη της αγροτικής αναπτύξεως, η σχετική με τις γεωργικές δραστηριότητες και τη μετατροπή τους, μπορεί να αφορά την εξάλειψη των ανισοτήτων και την προώθηση ίσων ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών, ιδίως με την υποστήριξη σχεδίων που προωθούνται και υλοποιούνται από γυναίκες.

8 Στο κεφάλαιο IV του κανονισμού 1257/1999, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πρόωρη συνταξιοδότηση», το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού έχει ως εξής:

«Η στήριξη της πρόωρης συνταξιοδότησης των γεωργών πρέπει να συμβάλλει στην επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

— στην παροχή εισοδήματος στους ηλικιωμένους γεωργούς οι οποίοι αποφασίζουν να παύσουν τη γεωργική τους δραστηριότητα,

— στην ενθάρρυνση της αντικατάστασης των ηλικιωμένων αυτών γεωργών από άλλους, οι οποίοι θα μπορέσουν να βελτιώσουν, εφόσον απαιτείται, την οικονομική βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που εναπομένουν,

— στην αναδιάθεση των γεωργικών εκτάσεων για μη γεωργικές χρήσεις, όταν δεν είναι δυνατή η χρήση τους για γεωργικούς σκοπούς υπό ικανοποιητικούς όρους οικονομικής βιωσιμότητας.»

9 Το άρθρο 11, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«Ο αποχωρών γεωργός πρέπει:

— να παύσει οριστικά να ασκεί οποιαδήποτε γεωργική δραστηριότητα για εμπορικούς σκοπούς· μπορεί ωστόσο να εξακολουθήσει να ασκεί γεωργική δραστηριότητα για μη εμπορικούς σκοπούς και να διατηρήσει τη χρήση των κτισμάτων,

— να είναι τουλάχιστον 55 ετών, χωρίς να έχει φθάσει τη συνήθη ηλικία συνταξιοδότησης κατά τη στιγμή της αποχώρησής του

και

— να έχει ασκήσει τη γεωργική δραστηριότητα τα δέκα τελευταία χρόνια πριν από την αποχώρησή του.»

10 Το άρθρο 12, παράγραφος 2, του ανωτέρω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«Η διάρκεια χορήγησης της ενίσχυσης για πρόωρη συνταξιοδότηση δεν μπορεί να υπερβαίνει τη δεκαπενταετία για τον αποχωρούντα γεωργό και τη δεκαετία για το γεωργικό εργάτη. Δεν μπορεί να χορηγείται πέραν του εβδομηκοστού πέμπτου έτους του αποχωρούντος γεωργού ούτε της συνήθους ηλικίας συνταξιοδότησης του γεωργικού εργάτη.

Εάν, στην περίπτωση αποχωρούντος γεωργού, καταβάλλεται από το κράτος μέλος κανονική σύνταξη, η ενίσχυση για πρόωρη συνταξιοδότηση χορηγείται ως συμπληρωματική σύνταξη, λαμβάνοντας υπόψη το ποσό της εθνικής σύνταξης.»

Η τσεχική νομοθεσία

11 Σύμφωνα με τον κανονισμό 1257/1999, η Τσεχική Δημοκρατία εξέδωσε, στις 26 Ιανουαρίου 2005, την κυβερνητική απόφαση 69/2005 σχετικά με τον καθορισμό των προϋποθέσεων για τη χορήγηση επιδοτήσεως για την πρόωρη παύση της γεωργικής δραστηριότητας εκ μέρους επιχειρηματία που κατέχει γεωργική εκμετάλλευση (nařízení vlády č. 69/2005 Sb., o stanovení podmínek pro poskytování dotace v souvislosti s předčasným ukončením provozování zemědělské činnosti zemědělského podnikatele). Κατά το άρθρο 1 της εν λόγω κυβερνητικής αποφάσεως, σκοπός της είναι η χορήγηση επιδοτήσεων στο πλαίσιο του προγράμματος για την υποστήριξη της πρόωρης παύσεως της γεωργικής δραστηριότητας εκ μέρους επιχειρηματία που κατέχει γεωργική εκμετάλλευση.

12 Δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο b, της ανωτέρω κυβερνητικής αποφάσεως, η συμμετοχή στο πρόγραμμα αυτό εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι, κατά την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως, ο αιτών έχει συμπληρώσει τουλάχιστον το 55ο έτος και δεν έχει συμπληρώσει την απαιτούμενη ηλικία για την απόκτηση δικαιώματος λήψεως συντάξεως γήρατος.

13 Το άρθρο 32, παράγραφοι 1 και 2, του νόμου 155/1995 σχετικά με το συνταξιοδοτικό ασφαλιστικό σύστημα (zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění), όπως ίσχυε στην υπόθεση της κύριας δίκης, στο οποίο παραπέμπει το εν λόγω άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο b, προέβλεπε τα εξής:

«(1) Η ηλικία συνταξιοδοτήσεως ορίζεται

a) για τους άνδρες στο 60ό έτος,

b) για τις γυναίκες

1. στο 53ο έτος εάν έχουν αναθρέψει τουλάχιστον 5 τέκνα,

2. στο 54ο έτος εάν έχουν αναθρέψει 3 ή 4 τέκνα,

3. στο 55ο έτος εάν έχουν αναθρέψει 2 τέκνα,

4. στο 56ο έτος εάν έχουν αναθρέψει ένα τέκνο, ή

5. στο 57ο έτος εάν οι ασφαλισμένες έχουν συμπληρώσει την ηλικία αυτή την 31η Δεκεμβρίου 1995.

(2) Για τους ασφαλισμένους που συμπληρώνουν τα οριζόμενα στην παράγραφο 1 όρια ηλικίας εντός της περιόδου από 1ης Ιανουαρίου 1996 έως 31 Δεκεμβρίου 2012, η ηλικία συνταξιοδοτήσεως ορίζεται με την προσθήκη, κατά τον μήνα που ο ασφαλισμένος συμπληρώνει το όριο αυτό, 2 μηνών για τους άνδρες και 4 μηνών για τις γυναίκες, ανά ημερολογιακό έτος έστω και αρχόμενο, κατά τη διάρκεια της περιόδου από 31 Δεκεμβρίου 1995 έως την ημερομηνία συμπληρώσεως των ορίων ηλικίας της

παραγράφου 1, και ως ηλικία συνταξιοδοτήσεως λογίζεται η ηλικία που συμπληρώνεται κατά την ημερομηνία του υπολογιζόμενου βάσει των ανωτέρω μήνα, η οποία αντιστοιχεί στην ημερομηνία γεννήσεως του ασφαλισμένου, εάν δε ο υπολογιζόμενος βάσει των ανωτέρω μήνας δεν έχει τέτοια ημερομηνία, ως ηλικία συνταξιοδοτήσεως λογίζεται η ηλικία που συμπληρώνεται κατά την τελευταία ημέρα του υπολογιζόμενου βάσει των ανωτέρω μήνα.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

14 Η B. Soukupová είναι κάτοχος γεωργικής εκμεταλλεύσεως, γεννήθηκε στις 24 Ιανουαρίου 1947 και έχει αναθρέψει δύο τέκνα. Στις 24 Μαΐου 2004 συμπλήρωσε την ηλικία κατά την οποία αποκτούσε δικαίωμα να λάβει σύνταξη γήρατος, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 32, παράγραφοι 1 και 2, του νόμου 155/1995.

15 Στις 3 Οκτωβρίου 2006 η B. Soukupová υπέβαλε ενώπιον του εθνικού ταμείου γεωργικών παρεμβάσεων αίτηση συμμετοχής της στο πρόγραμμα πρόωρης παύσεως της γεωργικής δραστηριότητας εκ μέρους επιχειρηματία που κατέχει γεωργική εκμετάλλευση.

16 Με απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2006, η αίτηση αυτή απορρίφθηκε, βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο b, της κυβερνητικής αποφάσεως 69/2005, με το αιτιολογικό ότι, κατά την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως αυτής, η B. Soukupová είχε συμπληρώσει την απαιτούμενη ηλικία που της παρείχε το δικαίωμα να λάβει σύνταξη γήρατος.

17 Η B. Soukupová υπέβαλε ένσταση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Ministerstvo zemědělství, η οποία απορρίφθηκε με απόφαση της 12ης Απριλίου 2007.

18 Η B. Soukupová προσέβαλε την απόφαση αυτή ενώπιον του Městský soud v Praze (δικαστηρίου στην περιφέρεια της Πράγας). Με την προσφυγή της υποστήριξε ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο b, της κυβερνητικής αποφάσεως 69/2005 αντέβαινε στο άρθρο 11, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 1257/1999, διότι ο κανονισμός αυτός παραπέμπει στη «συνήθη ηλικία συνταξιοδότησης», ενώ η εν λόγω κυβερνητική απόφαση παραπέμπει στην «απαιτούμενη ηλικία για την απόκτηση δικαιώματος λήψεως συντάξεως γήρατος». Προβάλλοντας ότι η προβλεπόμενη στο εν λόγω άρθρο 3 προϋπόθεση συνιστά δυσμενή διάκριση, διότι η απαιτούμενη ηλικία για την απόκτηση δικαιώματος λήψεως συντάξεως γήρατος, κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 3, ορίζεται διαφορετικά για τους άνδρες και για τις γυναίκες, και ότι, επιπροσθέτως, είναι διαφορετική για τις γυναίκες αναλόγως του αριθμού των τέκνων που έχουν αναθρέψει, η B. Soukupová ζήτησε την ερμηνεία της έννοιας του όρου «συνήθης ηλικία συνταξιοδότησης», στο πλαίσιο του εν λόγω κανονισμού, κατά τρόπο που να μην επάγεται διακρίσεις έναντι ορισμένων αιτούντων. Ειδικότερα, επισήμανε ότι, κατ' εφαρμογήν της τσεχικής νομοθεσίας, οι γυναίκες που έχουν αναθρέψει περισσότερα τέκνα έχουν αντικειμενικώς στη διάθεσή τους βραχύτερη προθεσμία για την υποβολή αιτήσεως για τη συμμετοχή τους στο εν λόγω πρόγραμμα στηρίξεως της πρόωρης παύσεως της γεωργικής δραστηριότητας σε σχέση με την προθεσμία που έχουν οι άνδρες ή οι γυναίκες που έχουν αναθρέψει λιγότερα τέκνα.

19 Με απόφαση της 30ής Απριλίου 2009, το Městský soud v Praze ακύρωσε την εν λόγω απόφαση του Ministerstvo zemědělství, κρίνοντας ότι δεν υπήρχε κανένας εύλογος λόγος που να δικαιολογεί οποιαδήποτε διάκριση μεταξύ ανδρών και γυναικών γεωργών όσον αφορά την πρόσβαση στις γεωργικές ενισχύσεις. Ως εκ τούτου, απέκλεισε κάθε ερμηνεία που θα μπορούσε να οδηγήσει σε αδικαιολόγητες διαφορές στη μεταχείριση των αιτούντων. Έκρινε, επίσης, ότι ως όριο ηλικίας που επιτρέπει τη συμμετοχή ενός επιχειρηματία ο οποίος κατέχει γεωργική εκμετάλλευση στο πρόγραμμα στηρίξεως της πρόωρης παύσεως της γεωργικής δραστηριότητας πρέπει να θεωρείται η οριζόμενη καθ' όμοιο τρόπο για όλους τους αιτούντες συνήθης ηλικία συνταξιοδοτήσεως.

20 Το Ministerstvo zemědělství άσκησε αναίρεση κατά της εν λόγω αποφάσεως ενώπιον του Nejvyšší správní soud (ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου). Με την αίτησή του αναιρέσεως, το υπουργείο αυτό υποστήριξε ότι ο κανονισμός 1257/1999 δεν προέβλεπε σαφείς διατάξεις όσον αφορά το κατώτατο όριο ηλικίας των αιτούντων. Προέβαλε δε ότι έχουν παρόμοια σημασία οι όροι «συνήθης ηλικία συνταξιοδότησης», κατά την έννοια του άρθρου 11, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού αυτού, και «ηλικία συνταξιοδοτήσεως», κατά την έννοια του άρθρου 32 του νόμου 155/1995. Το εν λόγω υπουργείο υποστήριξε ότι, για τον ακριβή και αντικειμενικό καθορισμό της συνήθους ηλικίας συνταξιοδοτήσεως, κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 11, είχε αποφασιστεί ο καθορισμός της ηλικίας αυτής, στο πλαίσιο της εσωτερικής έννομης τάξεως, κατ' εφαρμογήν του εν λόγω άρθρου 32. Το Ministerstvo zemědělství επισήμανε, επίσης, ότι είχε καθοριστεί μια πανομοιότυπη μέθοδος προσδιορισμού της συνήθους ηλικίας συνταξιοδοτήσεως, με το έγγραφο προγραμματισμού που έφερε τον τίτλο «Οριζόντιο σχέδιο αγροτικής αναπτύξεως της Τσεχικής Δημοκρατίας για την περίοδο 2004-2006», το οποίο εγκρίθηκε τόσο από την κυβέρνηση του εν λόγω κράτους μέλους, με την απόφαση 671, της 9ης Ιουλίου 2003, όσο και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με την απόφαση 2004 CZ 06G DO 001, της 3ης Σεπτεμβρίου 2004.

21 Έχοντας αμφιβολίες σχετικά με το δικαίωμα συμμετοχής της B. Soukupová στο προβλεπόμενο από την κυβερνητική απόφαση 69/2005 πρόγραμμα στηρίξεως της πρόωρης παύσεως της γεωργικής δραστηριότητας ενός επιχειρηματία κατόχου γεωργικής εκμεταλλεύσεως και κρίνοντας αναγκαίο, συναφώς, να δοθεί απάντηση όσον αφορά την ερμηνεία της έννοιας του όρου «συνήθης ηλικία συνταξιοδότησης», του άρθρου 11, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 1257/1999, και ως προς το ζήτημα εάν επιτρέπεται βάσει του δικαίου της Ένωσης η διάκριση των αιτούντων, κατά την εξέταση αιτήσεως συμμετοχής στο εν λόγω πρόγραμμα, βάσει του φύλου και του αριθμού των τέκνων που έχουν αναθρέψει, το Nejvyšší správní soud αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει ο όρος "συνήθης ηλικία συνταξιοδότησης" που χρησιμοποιείται στο άρθρο 11 του κανονισμού [1257/1999] την έννοια ότι πρόκειται για την "ηλικία που απαιτείται", κατά την εθνική νομοθεσία, "για την απόκτηση δικαιώματος λήψεως συντάξεως γήρατος" από τον συγκεκριμένο αιτούντα;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, συνάδει προς το δίκαιο και τις γενικές αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο προσδιορισμός της "συνήθους ηλικίας συνταξιοδότησης" κατά το χρονικό σημείο που ο γεωργός παύει να ασκεί τη γεωργική δραστηριότητα κατά διαφορετικό τρόπο, ανάλογα με το φύλο του συγκεκριμένου αιτούντος και τον αριθμό των τέκνων που έχει αναθρέψει;

3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, ποια κριτήρια πρέπει να λαμβάνει υπόψη το εθνικό δικαστήριο για την ερμηνεία του όρου "συνήθης ηλικία συνταξιοδότησης" κατά το χρονικό σημείο που ο γεωργός παύει να ασκεί τη γεωργική δραστηριότητα, κατά την έννοια του άρθρου 11 του κανονισμού [1257/1999];»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου και του δευτέρου ερωτήματος

22 Με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσία, να διευκρινιστεί εάν συνάδει προς το δίκαιο της Ένωσης και προς τις γενικές αρχές του δικαίου αυτού περί ίσης μεταχειρίσεως και απαγορεύσεως των διακρίσεων το γεγονός ότι, κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος του οικείου κράτους μέλους που αφορούν την απαιτούμενη ηλικία για την απόκτηση του δικαιώματος λήψεως συντάξεως γήρατος, η «συνήθης ηλικία συνταξιοδότησης», κατά την έννοια του άρθρου 11,

παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 1257/1999 καθορίζεται διαφορετικά αναλόγως του φύλου του αιτούντος την ενίσχυση γεωργού λόγω πρόωρης συνταξιοδοτήσεως και, στην περίπτωση γυναικών, αναλόγως του αριθμού των τέκνων που έχει αναθρέψει η ενδιαφερόμενη.

23 Συναφώς, πρέπει κατ' αρχάς να επισημανθεί ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 1257/1999, ο μηχανισμός ενισχύσεως της πρόωρης συνταξιοδοτήσεως των γεωργών, κατά την έννοια του κανονισμού αυτού, έχει ως σκοπό να συμβάλει, ιδίως, στην παροχή εισοδήματος στους ηλικιωμένους γεωργούς οι οποίοι αποφασίζουν να παύσουν τη γεωργική δραστηριότητά τους και στην ενθάρρυνση της αντικαταστάσεως των ηλικιωμένων αυτών γεωργών από άλλους, οι οποίοι θα μπορέσουν να βελτιώσουν, ενδεχομένως, την οικονομική βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που εναπομένουν. Ο δεύτερος αυτός σκοπός εκτίθεται και στην αιτιολογική σκέψη 23 του κανονισμού αυτού.

24 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η συγκεκριμένη ενίσχυση για την πρόωρη συνταξιοδότηση συνιστά οικονομική παρότρυνση με σκοπό να ενθαρρύνει τους ηλικιωμένους γεωργούς να παύσουν οριστικώς τις γεωργικές δραστηριότητές τους νωρίτερα απ' ό,τι θα έπρατταν υπό συνήθεις περιστάσεις και, συνεπώς, να διευκολύνει τον διαρθρωτικό μετασχηματισμό του γεωργικού τομέα προκειμένου να διασφαλισθεί καλύτερα η βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

25 Πρέπει, συνεπώς, να διαπιστωθεί ότι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 47 των προτάσεών του, η προβλεπόμενη από τον κανονισμό 1257/1999 ενίσχυση για την πρόωρη συνταξιοδότηση των γεωργών συνιστά μέσο της χρηματοδοτούμενης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) κοινής γεωργικής πολιτικής που αποσκοπεί στη διασφάλιση της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, και όχι παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 79/7.

26 Υπό τις συνθήκες αυτές, καίτοι, ασφαλώς, ο καθορισμός της «συνήθους ηλικίας συνταξιοδότησης», κατά την έννοια του άρθρου 11, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 1257/1999, εμπίπτει, ελλείψει εναρμονίσεως βάσει του δικαίου της Ένωσης, στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, εντούτοις, στο πλαίσιο εφαρμογής του κανονισμού αυτού, τα εν λόγω κράτη δεν μπορούν να στηριχθούν στη διαφορετική μεταχείριση που το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7 τους παρέχει τη δυνατότητα να προβλέπουν σε σχέση με τον καθορισμό της ηλικίας συνταξιοδοτήσεως στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως. Ο νομοθέτης της Ένωσης δεν μπορεί να θεωρηθεί, λόγω της παραπομπής αυτής σε μια μη εναρμονισμένη έννοια, ότι παρέσχε στα εν λόγω κράτη την ευχέρεια να λαμβάνουν, κατά την εφαρμογή του εν λόγω κανονισμού, μέτρα τα οποία παραβιάζουν τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης και προσβάλλουν τα θεμελιώδη δικαιώματα (βλ., συναφώς, απόφαση της 27ης Ιουνίου 2006, C-540/03, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2006, σ. I-5769, σκέψεις 22 και 23).

27 Περαιτέρω, πρέπει να επισημανθεί ότι η αιτιολογική σκέψη 40 του κανονισμού 1257/1999 συνιστά να παρέχεται σε μέτρα για την εξάλειψη των ανισοτήτων και την προώθηση ίσων ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το άρθρο 2, ενδέκατη περίπτωση, του κανονισμού αυτού προβλέπει, επίσης, ότι η στήριξη της αγροτικής αναπτύξεως μπορεί να αφορά την εξάλειψη των ανισοτήτων και την προώθηση ίσων ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει, συνεπώς, ότι στο πλαίσιο στηρίξεως της πρόωρης συνταξιοδοτήσεως των γεωργών βάσει του εν λόγω κανονισμού, πρέπει να διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών και, συνεπώς, να απαγορεύεται κάθε διάκριση βάσει φύλου.

28 Ως εκ τούτου, κατά την εφαρμογή του κανονισμού 1257/1999, τα κράτη μέλη οφείλουν, δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να τηρούν τις αρχές της ίσης μεταχειρίσεως και της απαγορεύσεως των διακρίσεων που κατοχυρώνουν τα άρθρα 20, 21, παράγραφος 1, και 23 του εν λόγω Χάρτη.

29 Κατά πάγια νομολογία, οι αρχές της ίσης μεταχειρίσεως και της απαγορεύσεως των διακρίσεων επιτάσσουν να μην επιφυλάσσεται σε όμοιες καταστάσεις διαφορετική μεταχείριση ούτε σε διαφορετικές καταστάσεις όμοια μεταχείριση, εκτός αν η διαφοροποίηση αυτή δικαιολογείται αντικειμενικώς (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 17ης Ιουλίου 1997, C-354/95, National Farmers' Union κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-4559, σκέψη 61, της 11ης Νοεμβρίου 2010, C-152/09, Grootes, Συλλογή 2010, σ. I-11285, σκέψη 66, και της 1ης Μαρτίου 2011, C-236/09, Association belge des Consommateurs Test-Achats κ.λπ., Συλλογή 2011, σ. I-773, σκέψη 28).

30 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι ηλικιωμένες γυναίκες γεωργοί και οι ηλικιωμένοι άνδρες γεωργοί βρίσκονται σε συγκρίσιμη κατάσταση σε σχέση με τον σκοπό που επιδιώκει η προβλεπόμενη στο άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 1257/1999 στήριξη της πρόωρης συνταξιοδοτήσεως, ο οποίος συνίσταται στην ενθάρρυνση των εν λόγω γεωργών, ανεξαρτήτως φύλου και αριθμού τέκνων που έχουν αναθρέψει, να παύσουν οριστικώς τις γεωργικές δραστηριότητές τους πρόωρα προκειμένου να διασφαλισθεί καλύτερα η βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, όπως προκύπτει από τη σκέψη 24 της παρούσας αποφάσεως. Οι εν λόγω γεωργοί, άνδρες και γυναίκες, δικαιούνται την εν λόγω στήριξη εφόσον, όπως απαιτεί το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, έπαυσαν οριστικώς κάθε γεωργική δραστηριότητα για εμπορικούς σκοπούς, την οποία είχαν ασκήσει για μια δεκαετία στο παρελθόν και είναι τουλάχιστον 55 ετών, χωρίς να έχουν συμπληρώσει τη συνήθη ηλικία συνταξιοδοτήσεως κατά τον χρόνο παύσεως της εν λόγω δραστηριότητας.

31 Υπό τις συνθήκες αυτές, θα αντέβαινε στο δίκαιο της Ένωσης και στις γενικές του αρχές περί ίσης μεταχειρίσεως και απαγορεύσεως των διακρίσεων η διαφορετική αντιμετώπιση των εν λόγω καταστάσεων που δεν δικαιολογείται αντικειμενικώς από το γεγονός ότι, κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος του οικείου κράτους μέλους, η «συνήθης ηλικία συνταξιοδότησης», κατά την έννοια του άρθρου 11, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 1257/1999, ορίζεται διαφορετικά αναλόγως του φύλου του γεωργού που ζητεί ενίσχυση για πρόωρη συνταξιοδότηση και, στην περίπτωση γυναικών, αναλόγως του αριθμού των τέκνων που έχει αναθρέψει η ενδιαφερόμενη.

32 Πράγματι, θα αντέβαινε στο δίκαιο αυτό και στις εν λόγω αρχές, εάν γινόταν δεκτό ότι μπορούν να τύχουν δυσμενούς μεταχειρίσεως που δεν δικαιολογείται αντικειμενικώς οι αιτούντες την εν λόγω ενίσχυση για πρόωρη συνταξιοδότηση, οι οποίοι εμπίπτουν, λόγω του φύλου τους και, στην περίπτωση των γυναικών, λόγω του αριθμού των τέκνων που έχουν αναθρέψει, σε μια κατηγορία γεωργών για τους οποίους η οριζόμενη από τις εν λόγω διατάξεις του εθνικού συστήματος συνήθης ηλικία συνταξιοδοτήσεως συμπληρώνεται νωρίτερα απ' ό,τι ισχύει για τους αιτούντες που ανήκουν σε άλλη κατηγορία γεωργών. Στην περίπτωση αυτή, οι αιτούντες που εμπίπτουν στην εν λόγω δεύτερη κατηγορία έχουν στη διάθεσή τους μεγαλύτερη προθεσμία για την υποβολή της οικείας αιτήσεώς τους, με αποτέλεσμα να τυγχάνουν προνομιακής μεταχειρίσεως, χωρίς τούτο να δικαιολογείται αντικειμενικώς, σε σχέση με εκείνους που εμπίπτουν στην πρώτη κατηγορία, οι οποίοι υπόκεινται, για μια αίτηση της ίδιας φύσεως, σε πιο περιοριστικές προϋποθέσεις επιλεξιμότητας για την εν λόγω ενίσχυση.

33 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, η επίμαχη εθνική ρύθμιση έχει ως συνέπεια ένα πρόσωπο, όπως η B. Soukupová, το οποίο παύει τη γεωργική δραστηριότητά του σε ηλικία μεταξύ της συνήθους ηλικίας συνταξιοδοτήσεως που ορίζει η ρύθμιση αυτή βάσει του φύλου του και του αριθμού των τέκνων που έχει αναθρέψει, και της συνήθους ηλικίας συνταξιοδοτήσεως που ορίζει η εν λόγω ρύθμιση για τους άνδρες γεωργούς, να μη μπορεί να λάβει την ενίσχυση για πρόωρη συνταξιοδότηση, με αποτέλεσμα τα δικαιώματά του να περιορίζονται στη λήψη για το υπόλοιπο της ζωής του μιας κατώτερης συντάξεως γήρατος από την εν λόγω ενίσχυση, καίτοι ένας άνδρας γεωργός που παύει τη γεωργική δραστηριότητά του στην ίδια ηλικία με το ανωτέρω πρόσωπο μπορεί να λαμβάνει την ενίσχυση αυτή συνολικά για μια δεκαπενταετία ή έως τη συμπλήρωση του εβδομηκοστού πέμπτου έτους της ηλικίας του, σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1257/1999, αφαιρουμένης της συντάξεως γήρατος που του καταβάλλει το οικείο κράτος μέλος.

34 Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν η Τσεχική και η Πολωνική Κυβέρνηση, μια διαφορετική μεταχείριση όπως η προβλεπόμενη από την επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση δεν μπορεί να δικαιολογηθεί αντικειμενικώς. Πράγματι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 61 των προτάσεών του, οι επιδιωκόμενοι με τη στήριξη της πρόωρης συνταξιοδοτήσεως των γεωργών βάσει του κανονισμού 1257/1999 σκοποί του διαρθρωτικού μετασχηματισμού του γεωργικού τομέα μπορούν κάλλιστα να επιτευχθούν χωρίς να λάβουν τα κράτη μέλη μέτρα που εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις.

35 Όσον αφορά τις συνέπειες της παραβιάσεως της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, όταν συντρέχουν δυσμενείς διακρίσεις αντίθετες προς το δίκαιο της Ένωσης, για όσο διάστημα δεν έχουν ληφθεί μέτρα για την αποκατάσταση της ίσης μεταχειρίσεως, η τήρηση της αρχής της ισότητας μπορεί να διασφαλισθεί μόνο με τη χορήγηση στα πρόσωπα που ανήκουν στην ευρισκόμενη σε δυσμενέστερη θέση κατηγορία των ιδίων πλεονεκτημάτων με εκείνα που χορηγούνται στα πρόσωπα της ευνοημένης κατηγορίας (βλ. αποφάσεις της 26ης Ιανουαρίου 1999, C-18/95, Terhoeve, Συλλογή 1999, σ. I-345, σκέψη 57 και της 22ας Ιουνίου 2011, C-399/09, Landtová, Συλλογή 2011, σ. I-5573, σκέψη 51). Το ευρισκόμενο σε δυσμενέστερη θέση πρόσωπο πρέπει, συνεπώς, να περιέλθει στη θέση στην οποία βρίσκεται το πρόσωπο που χαίρει του οικείου πλεονεκτήματος.

36 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι δεν συνάδει προς το δίκαιο της Ένωσης και προς τις γενικές του αρχές περί ίσης μεταχειρίσεως και απαγορεύσεως των διακρίσεων το γεγονός ότι, κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος του οικείου κράτους μέλους που αφορούν την απαιτούμενη ηλικία για την απόκτηση του δικαιώματος λήψεως συντάξεως γήρατος, η «συνήθης ηλικία συνταξιοδότησης», κατά την έννοια του άρθρου 11, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 1257/1999, καθορίζεται διαφορετικά αναλόγως του φύλου του αιτούντος την ενίσχυση γεωργού λόγω πρόωρης συνταξιοδοτήσεως και, στην περίπτωση γυναικών, αναλόγως του αριθμού των τέκνων που έχει αναθρέψει η ενδιαφερόμενη.

Επί του τρίτου ερωτήματος

37 Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο τρίτο ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο.

Επί των δικαστικών εξόδων

38 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

Δεν συνάδει προς το δίκαιο της Ένωσης και προς τις γενικές του αρχές του περί ίσης μεταχειρίσεως και απαγορεύσεως των διακρίσεων το γεγονός ότι, κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος του οικείου κράτους μέλους που αφορούν την απαιτούμενη ηλικία για την απόκτηση του δικαιώματος λήψεως συντάξεως γήρατος, η «συνήθης ηλικία συνταξιοδότησης», κατά την έννοια του άρθρου 11, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΚ) 1257/1999 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1999, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) και για την τροποποίηση και κατάργηση ορισμένων κανονισμών,

καθορίζεται διαφορετικά αναλόγως του φύλου του αιτούντος την ενίσχυση γεωργού λόγω πρόωρης συνταξιοδοτήσεως και, στην περίπτωση γυναικών, αναλόγως του αριθμού των τέκνων που έχει αναθρέψει η ενδιαφερόμενη.

(υπογραφές)